

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Ḥamishah shiṭot

Nachmanides, Moses

Zultsbakh, 1762

VD18 15256944

תּוּנוּמַמ יַנִּיד קַחַא קַרַפּ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10835

חדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק זה בורר

טו

אם כן כופין אותו ודן בעירו והכ"ד ישלחו לבית הועד שיבארו להם את פטיון והם סנהדרי גדולה היושבת בלשכת הגזית שהן סוף הוראה שעל פיהם יהי כל ריב וכל נגע . וכבר כתבתי בתחלת הפרק כל הסברות אי דוקא בית הועד או כל כ"ד גדול מהם ודעת הרמב"ן ז"ל ודעת הר"ר דוד ז"ל : **אבל** אם אמר מלה עבד לזה לאיש מלוה כלומר וכופה

אם כן כופין אותו ודן בעירו והכ"ד ישלחו לבית הועד שיבארו להם את פטיון והם סנהדרי גדולה היושבת בלשכת הגזית שהן סוף הוראה שעל פיהם יהי כל ריב וכל נגע . וכבר כתבתי בתחלת הפרק כל הסברות אי דוקא בית הועד או כל כ"ד גדול מהם ודעת הרמב"ן ז"ל ודעת הר"ר דוד ז"ל : **אבל** אם אמר מלה עבד לזה לאיש מלוה כלומר וכופה

סליק פרק זה בורר

פרק אחד דיני ממונות

דף לב ע"א דיני ממונות . דיני ממונות משין ע"פ א"ח בין לזכות בין לחובה . וכתב רש"י ז"ל דדרשין לא תטה משפט אבינוך אבל איהי מטה משפט שור הנסקל לחובה ע"פ אחד וכ"פ דיני ממונות . ומתני לי כיון דלפינן מקראי . דיני ממונות בשלשה דתלתא אלהים כתיבי בפרשה א"כ לא משכחת הטיה ע"פ שנים בין לזכות בין לחובה דאם כולן לחיוב או לזכות אין כאן הטיה כלל ואם שנים מחייבין או מזכין אין כאן הטיה דונא על פי אחד וא"כ למאי אנטרבינן קרא דלא תטה משפט אבינוך . וניחא לי דתתא לאשתמיטן . דדיינין דוי ממונות בכ"ג כמנחא שם רב מפני שכול לבוא לדיני נפשות וכדאיתא (ל"ג דף ט"ו) דכתיב ה"ג כדעי הטייה לחובה על פי שנים קמ"ל לא תטה משפט אבינוך אבל איהי מטה שור הנסקל וכ"פ דיני ממונות כמנחא שם רב . כן כ"ל . שנאמר משפט א"י יהיה לכם ומה בין דיני ממונות לדיני נפשות . איכא למידק כיון דמתיב משפט א"י וניטיה ולפינן דרישה וחקירה לדיני ממונות נילף גמי מהתם וניחא דככל מילי דנטיה כדוי נפשות ליהו כמי כדוי ממונות ואין מניין עשרה דברים דאיכא בינייהו במתניתין . בשלמא שלשה ועשרים כדוי נפשות ושלא כדוי ממונות מקרא ילפינן בממונות כתיב תלתא אלהים וכנפשות ושפטו העדה והטילו העדה עדה שופטת ועדה מלכת כדאיתא בריש מבילתן . ודיני ממונות כמי גומרין בלילה נפקא לן מושפטו את העם בכל עת ונפשות נפקא לן מואקוטנס לה' בגד השמש . ובשלמא כמי כדוי ממונות דהכל מלמדן זכות וחובה והכל פותחין בין לזכות בין לחובה דמה הוא חובתו של זה והוא זכותו של זה וא"כ בכל כד שהתחיל איכא זכות אחד ומיטיבו ופ"פ שוכחו של נכסע ויחד חסוב לפי שהוא מחזיק והמוניא ממנו עליו הראי' ות"כ לא עדין כולי האי . שלא יוכלו ללמוד זכות וחובה לחיוב שרינו . אבל בדיוטא דמתחילין מן הגדול הוי ראו ג"כ שכלמדי דיני ממונות מדיני נפשות אדע"ג דקרא דלא תטעה על ריב גבי דיני נפשות כתיב הו אובא קרא אחריתא דמשפט א"י ויהי לכם . ויש למרן ולומר דקרא דמשפט א"י הכי לא אתא אלא בעיקר הדין שהוא קבלת העדות וכיוצא בו היינו דרישה וחקירה אבל הנהגת הדיינין כדוי נפשות אינה שיה לדיני ממונות שיותר ראוי שנאמר כדוי נפשות מדבוי ממונות והיינו טעמא דבדיני נפשות אין מתחילין מן הגדול כדי שלא יסתמו דברי הקטנים מפני הגדולים אבל בשאר דיני ממונות וטומאות וטהרו לא החמירו :

גמרא שטר . שומנו כמוב בחדא בניסן וכי חיישין שחא אחרתא ובתבוסה . פי' רש"י ז"ל שקודם לכן ראו המלוה במקום הכתוב בשטר והוטל עליהם לכבוד השטר ואחרתא מלכתוב עד אחד בניסן ובתבוסה במקום שאחרו המזימין שהיו עמהם ולא כתבו שם המקום שנכתב שם אלא שם המקום שראו את המלוה שם . ואע"ג דאמרינן בגיטין כו יתביית בהיבי כתיבי הטיה אע"ג דמיתוסרן לפי מילי בשלי מיהו אי בתבי טילי לא מפסלי בהכי והיה ענה טובה קמ"ל שלא יבחומו לדידיהו דלימרו להו והלא במקן פלוני עמנו הייתם . ואין עוד לכך כלל דלעולם איכא לאוקמה שנעשית ההלוואה בחדא בחדר בהיבי וכתבו השטר הנוכח בהיבי במומו ויש ואחרתא וכתבו שנעשה בחדר בניסן שלאחריו וכי האי גונא בשטר ולא שייכו בהיבי דהיינו ושיני דגיטין דלפולס איתא דהיה דתם הויא לעיכובא דבעינן דלכתבו מקום הכתיבה ממש אף על גב דאמרינן לכו מילי במקום אחר והכי אמרינן התם בגיטין היה במזרח התאנה וכתב במערב במערב וכתב במזרח פסול . ומייתיב התם הדין דהיינו ושיני . ולמא דלעיכובא איתמר איהיבא דהיינו ושיני . אלא אם כן נתרן דהיה דוקא לגיטין איסבל אבל לשאר שטרות לא מופסל . אבל מכל מקום אן אשכחינן מאוחר שהכל כעשה במקום אחר וכדאמרינן בגט פשוט (דף ק"ה) שטר שומנו כמוב בשבת או בעשרה נשתי מאוחר הוא ופטר כלומר שנכתב השטר קודם השבת וכתבו בו זמן מיום השבת :

והמאורחין כשרים . אוקמו רש"י ז"ל כפי כפי עדים וכמו שכתוב שפאו עדים וכי' וקשיא לי למא ליה לאוקמה בכדי לוקמה כגון שהעדים ענמן מעידין שאחרו השטר וכתבוהו אחר הפלושה וכיון דמאוחר הוא אי אפשר להזימו וחי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה הוי עדות שאתה יכול להזימו ואינה כלום . וניחא לי דאי אוקמה בכדי הויא ברייתא עדיפה ממתניתין דבריתא איכא הויה אבל מתניתין ליכא הויה כלל אלא שהעדים ענמן אומרים שאחרתא מ"ה נקטה רש"י ז"ל כפי כתי עדים דהו ממש כגונא דבריתא שהעדים הראשונים היו עתם **א"א מעתה** . טעו לא ישלחו . פי' רש"י ז"ל דדילמא שכחת להו לדרוש ולחקור הוה רוחא מילתא ולא הוה טעו . ואינו מחזור כדיון דטעונו דטעו דיני לא הוה מענין הדרישות והחקירות מה לי אם חקרו ודרשו אם לא חקרו ודרשו ככל ענין ישלח להשיב שידוע משפט נדק וכיון שטעו בדין הוא דלישלמו . ועוד דלכאורה משמע דפירכא דגמרא קיימא אחאי דקאמר שלא תנעול דלת כפי לווין ולפיר' רש"י ז"ל לא שייכא בהדין . לפיכך נראה דהכי פירושא כיון דחיישת לכעולת דלת ניחא דטעו בית דין לא ישלמו שאם אתה אומר ישלמו הכל יהא חושבין ענמן מן הדין ובמלא ז' מפסיד ואתה נועל דלת כפי לווין . ומשני כל שכן שאתה נועל דלת כפי לווין שלא רצו המלוין להלוות ואימרו למה גלוח שאם ישנו הדיינין כפסי' לפיכך טוב לנו שנאמר שאם טעו כ"ד ישלמו :

ע"ב רבא אמר . מתניתין דהבא כדוי קנסות ואידין כהדאנות והלואות . פירש רבא ודאי לא פליג אדרבי חנינא אדרבה מהיהא דרבי חנינא סבירא ליה לרבא בריש מבילתן דיני ממונות בשלשה הדינות דכי יוכי דלא כפי דרישה וחקירה הכא כמי לא בעינן מומחין . וכיון שכן לא הוי מני רבא לאוקמה למתניתין אריגא דאורייתא דמתניתין דפרק קמא דמתילתן תנא תקנתא דרבנן דהיינו שלשה הדינות וכיון דאורחא דמתניתין דמבילתן למיתבי תקנתא כדכתיבנא אחמי לא תנא הכא גמי תקנתא מ"ה אינרדיך רבא לאוקמה למתניתין כדוי קנסות דהכחה לא תקין רבי חנינא מירי . כן נראה לי :

ורבא אמר . מדקאמר רבא הך ליגנא משמע לכאורה דבהדאנות והלואות כלומר הוא דלא בעינן דרישה וחקירה אבל בגלות וחבלות משמע דבעינן דרישה וחקירה ולא ערבינהו כבדי הודאות והלואות . והא קשיא טובא שאם אתה מלריך לגלות דרישה וחקירה אתה פותח דלת כפי הגדולים והחומסים שיגלו ואפילו יהיו שם עדים פי רחוק הוא שיכונו עדותם כדרישות וחקירות ואם כן ראוים הם גלות וחבלות לתקנה שלא יבטרו דרישה וחקירה . ויש לומר דבדיני קנסות לא תקנו רבנן מידי ובעינן שלשה מומחין ויהי דבעי דרישה וחקירה . הילכך בחבלות דהו מידי דלא שכיח בעינן מומחין ובעינן דרישה וחקירה וה"ה בגלות שעל ידי חבלות דלא שכיח אבל בגלות ממש כהא ודאי לא בעי דרישה וחקירה כדי שלא נפתח דלת כפי הגדולים והחומסים . וכיון דרבא לא היה מני למיכללגלות גלות וחבלות כחדא משום הכי שנקיינו לגלותי' אכל קושטא דמילתא דגלות דשכיחי לא בעי דרישה וחקירה וכדכתיבא בפרק קמא בס"ד :

ולענין דיני קידושין וכתובה ודאי בכלל הודאות והלואות נינהו וכדאיתא כהדין ביפנות כיון דאיכא כתיבה למסקל כדוי ממונות דמיא הילכך לא בעי דרישה וחקירה . והר"ם כ"א ז"ל :

כאן בדין מרומה . כאן בדין שמינו מרומה . פירש רב פפא לא פליג אדרבא כלל אלא דלא בעי לאוקמה למתניתין כדוי קנסות אלא כהדאנות והלואות ומתניתין דבעי דרישה וחקירה כהדאנות והלואות היינו דוקא כהדין מרומה ורבי חנינא מירי בדין שאינו מרומה . ועי' **ה א ז**

ה א ז

חרושי סנהדרין רח"ן ז"ל פרק אחד דיני ממונות

והי' רש"י ז"ל מרומה סכ"ד מכירין בתוכה זה שהוא רחמי או שמכירין
 טענת רחמי בדבריו וכבי הוא גוונא סני כדריסה וחוקיה וחוקיין
 כדין ח"כ . ואלא דלמירין בפרק שבועות העדות (דף ט"ז) מניין
 לדיון שידוע כדון שהוא מרומה שלא יאמר האל תעדים מעידים כפני
 אחתבטו ויהי קולר תלוי בלואר העדים ת"ל מדבר סקר מרחק דמשמע
 שאין לו דליון להקפיד לו כלל . התם מייירו שידוע שהעדים מעידים
 עדות סקר שהוא היה עמסה . ורש"י ז"ל פי"ט סס שהדיון למד מתוך
 דברי העדים שאין עדותן אחת וכן נכון . וכתב הר"ר דוד ז"ל דמתלי
 דלמירין הכא בדיון מרומה בענין דריסה וחוקיה אין הבונה שנגרך
 כל דיון דריסה וחוקיה כמו דבני נפשות לגמרי אלל שאם הדיון חושש
 בענין זה נד רמאות שהוא ידרוס ויחקור אותו נד רמאות שחושש בו
 לא שיגטרך לחקור אותו נד דין שאין חושש בו וכן נמי אפי"פ קפול
 היין עדות העדים אם הדיון חושש בדבר ואין בעל הדיון יכול לטעון
 הרי העדות עדותן . ומעתה אין הדריסה וחוקיה כדון מרומה אלל
 לפי ענין הרמאות . ואל"ת ולי הכי כי מוקמינן מתינתן כדון מרומה
 ודלמירין אין בין דיון ממונות לדיון נפשות וכו' אל"כ לא שוו דיון ממונות
 כדון מרומה לדיון נפשות כלל כדבני נפשות נריך לחקור כל נדרי
 הדריסות והחקירות וכדון מרומה אינו נריך לחקור וכדכתבינא .
 ואלא דמשכת לה היכא שהדיון חושש בכל הענין כולו שהוא מרומה דבני
 הא הוא שגריך לנפשות דריסה וחוקיה בשלמותן : קול רחמים כבורני
 שטענה בן . פי"ט רש"י ז"ל כשעת הגזירה היה שגורו שלא למוט וסיו
 ידאום לכודיע הענין וקבעו סימון זה . ואין טורך לכך דקרא כתיב
 בירמיה והאכדתי מהם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול בלה קול
 ריאים ואור בר חלמא מימי ירמיה היה עושין סימנין הללו לשם שמחה
 ומיהו כירושלמי בריש כתובות משמע דבני גזירה שגורו כיהודה קאתר
 דלמירין התם מה סימון היה להם קול מנרוס בעיר . פי"ט ריחים של
 גרוסת חמתי שם חמתי שם חמתי שם חמתי שם חמתי שם חמתי שם חמתי
אור הנר זכרור חיל חמתי שם . כתבו בתוספות שמשמע
 זה נהגו להדליק חבוקה של ששנה בבית הכנסת ביום
 המילה . והוא דנהוג נמי לפרוס חמתי על הפסח שכל זמן שמטה
 פרוסה אחרין ככנסין . ומהו הטעם נראה ג"כ המנהג שמוליכין חבוקה
 של ששנה לפני החתן ושמורסין מפות בבית החתונה :

דף לג"ע א טיהר את הטמא מה שעשה עשוי
 ומשלים תכיתו .

חקשו הכא טיהר את הטמא האריך אפשר לומר כי מה שעשה עשוי שאם
 גודע שהוא טמא האריך אפשר יהיה טהור בשביל שטיהר בטעות .
 ועוד למה משלים תכיתו ומאי חסריה הא היה טמא מעיקרה . ועוד
 דכיון דטעה דיוני לאו דינא וחדר דלא עביד כלום כדלמירין לקמן .
 ותיירו כחוספות דמייירי כשעירבן בעל הבית עם פירותיו והכי סבירא
 לן הפתח ולקמן הוא דמחטיגין שעירבן חסם ומ"ה משלים תכיתו לפי
 שגם לו הפסד ומה שעשה עשוי דקתיב לא שיהא עשוי מבח הדיון אלל
 הכי קאתר אם מה שעשה עשוי שהגיע לו הפסד . שמי אפשר להחזיר
 משלים תכיתו . וכי תימא וכיון דאלו לא עירבן בעל הבית הדר דינא
 הסתא כמי שעירבן לאו כלום קא עבי' כדלמירין לקמן כיון דאלו איתא
 פדה והדרה דינך לאו דינא ולא כלום קא עבדת הסתא כמי לאו כלום
 קא עבדת . הריא איתא אליבא דרבנן דלא דיוני דינא דגמתי דלדידהו
 כשהוא יכול לחזור חף על פי שעירבן בעל הבית מעלנו פטור אלל
 כשהוא החכם לבעל הבית להאכיל לבגדים והאכילה על פי חייב
 מידי דהוה אמתמא ומדמע ומגסך דמה לי כטשאו כידום מה לי נטמאן
 כפיו אכל הא דין את הדיון איתא אליבא דר' מאיר דדליון דגמתי ואפילו
 כשהוא יכול לחזור חייב כגסרם לו יזוק . ואינו מחזור דדינא דגמתי
 לא מקרי אלל היכא דברי היקא שגמתי הכיון חמם על ידי גמתי
 כסורף שטרותיו של חכירו וכמותל שעבודו כדמוכח בפרק הגזול ופ"ג
 לא יחפור וגרמא כניוקין שהוא פטור הוא כשיגרסלו יזוק ולא נגמתי
 על ידו הילכך כל היכא דמתי הדר ביה לאו דינא דגמתי מקרי ואפילו
 לרבי מאיר פטור . ומאי דלמירי הם ז"ל מה לי נטמאן כפיו מה לי
 נטמאן כידים . ליתא דשעמא דתטמא ומדמע חמם ופוגני אי שמי'
 גרמא אלל חמם מויק חמם אלל שהוא נוק שמינו כיכר ופוגני אי שמי'
 היוק או לא שמי' היוק כדלמירין בפרק הגזוקין . ואל"כ הדרא קושיין
 לדוכתא . תירך ס"ד דוד ז"ל דדברים כפסטן דטיהר השטמא מה
 שעשה עשוי משום כדיון דטיהר לו את הטמא הרי זיכה לו דדבר ההוא
 על פי דיון והרי הוא שיה מתון וכשידוע לואחר כן שטעם בשיקול הדעת
 שיהי טמא הרי הוא כדון את הדיון וכה את החייב שאף ע"פ שמיין הדיון
 ה"ל לו לשלם כיון שזכה לדיון וכה ולא הדר דינא ומשלים להאריך תכיתו
 ה"ל כיון שטעם בשיקול הדעת שטהר הטמא הרי זיכה בו הפעל הכות לא
 שיאחר הטמא טהור ומה שעשה עשוי דקאתרין היינו לענין משלומין
 ש"כ"ט שהוראה קיימת הוא חייב בשלומין אלל עיקר ההוראה שהיה

מטהר הטמא חזרתה שלא יאכל דבר טמא באסור :
כאן במומחה כאן בשאינו מומחה . פי"ט רש"י ז"ל
 דמתניין דקמי תחזירין כמותה שאחר
 שהוא חסם מומחה לרבים יכול לומר טעמי כבורחתי או דבוי ועל
 כרחם יש להם להאמינו ואינם יכולין לומר מאי חוית דטעמא כתרס
 עיקר דילמא טעמא קמא עיקר דליהו ידע טפי מתיביו . ומתני' דדן
 את הדיון כשאינו מומחה ולפיכך מה שעשה עשוי שאינו יכול לומר טעמי
 כדיוני לפי שאחרו לו שעבשו היא טועה . ומקמינן וכמותה מחזירין
 והא קמי סיפא ואם ה' מומחה לכ"ד פטור משלם . ומהני' דדן
 הממחה מקיימת את דיון ופטור משלם . שאם היה מן הדיון חוזר
 לא שייך למימר ביה פטור משלומין כיון דחדר . ומירן ר' נחמן כאן
 שיש גדול ממנו בחכמה ובמנין ובכ"כ אמר ר' יוסף שמחזירין את דיון
 לפי שאינו פטור משלם אם לא נטל רשות . וכל הני טעמי דלמירי'
 מייירי בשיקול הדעת . וכו' פי"ט רש"י ז"ל . וקשה דהא אמרינן כפ"ק
 מר וטרה כרי' דרב נחמן דן דינא וטעה אחת לקמי' דרב יוסף אל"כ אי
 כגלוק עליהו לא משלם ואי לא זיל שליש . והא מר וטרה מומחה
 הוה אלל דלא נקיט רשותא כדמוכח לשיל' ואפי"ה חייבו ר' יוסף עלתו
 לשלם ואמאי לא אהר"ל ר' דינא דמומחה ויש גדול ממנו הוה כחוקמתיה
 דר' יוסף דאוקס מתני' הכא . ותרבו בתוספות ז"ל דמומחין דהכא
 היינו מומחין ממש סמוכין . והתחלת מר וטרה דפ"ק היא דהוה
 גמיר וסביר בלמוד . ולי נראה דלא קשיא לרש"י ז"ל דהך חוקמתיה
 דר' יוסף דהכא אדריחא ומאי דלמיר' לי למר וטרה כפ"ק הוא לפום
 חסבא דסוגיין דק"ל כרב שפת וברך חסדא : אבל הרי"ח"ק
 ז"ל פי"ט כאן במומחה כאן בשאינו מומחה מתני' דקמי מחזירין בין
 לכות בין לחוסה בשאינו מומחה דלא גמיר ולא סביר ולפיכך מחזירין
 את דיון שאין כח בדיון להטמי' דבריו . ומתני' דכבורות דדן את הדיון
 מייירי במומחה ומ"ה מה שעשה עשוי ומקמינן במומחה והא קמי סיפא
 ואם ה' מומחה לכ"ד פטור משלם וא"כ רישא דקמי ומשלים תכיתו
 כשאינו מומחה משוקמת ואפי"ה מה שעשה עשוי ולא הדר דינא .
 וקאתר רב נחמן ל"ק כאן שיש גדול ממנו בחכמה ובמנין כלומר לעולם
 מתניין בשאינו מומחה . דלא גמיר ולא סביר ומ"ה הדר דינא .
 ומתני' דכבורות רישא וסיפא מייירי במומחה אלל דסיפא דקאתר ואם
 ה' מומחה פטור משלם מייירי במומחה שאין גדול ממנו במנין
 ובחכמה והרי הוא כאלו נטל רשות ולפיכך פטור מן השלומין . ורישא
 דקמי מה שעשה עשוי ומשלים תכיתו מייירי במומחה שיש גדול ממנו
 וכיון שהוא מומחה שבו כח להטמי' את דיון וסיון שיש גדול ממנו ולא
 נקיט רשותא וטעה בשיקול הדעת חייב לשלם . והיינו דל"כ ר' יוסף
 למר וטרה כרי' דרב נחמן דאי לא קבלוהו עליהו שישלם מפני שהוא היה
 גדול ממנו . ומכל מקום כיון לפי' זה בין לפי"ט ז"ל שמי' דמומחה
 שאין גדול ממנו הרשות נכחה לו לדון והרי הוא כאלו נקיט רשותא ואי
 טעי פטור משלם . והר"ז הלוי ז"ל הקשה לפי' זה דהא רישא דמתני'
 דכבורות תקן מי שאינו מומחה וראה את הכבור וכשחט על פיו הרי זה
 יקבר ועלה קמי דן את הדיון וכו' ואל"כ הכי אפשר לאוקמה ההיא
 במומחה . ומירן הרמב"ן ז"ל דאפילו המומחה לרבים לענין דינא
 הוה שאינו מומחה לענין כבור עד שיטול רשות מן הגמיה כדלמירי'
 ביומא דבר זה הניחו לו לבית כסא להעגוד בו ועל המומחה שלא נטל
 רשות הוא שאחרו דן את הדיון . ומ"ה אכתי קשיא דכ"ק דמכילתן
 אוקמתיה הא דן את הדיון גבי פגונתא דשמואל ור' אבהו כשניס שדנו
 בשאינו מומחה וקבלוהו עליהו . אלמא דכלמא מומחה עסקינן . והוכיך
 הרב ז"ל תירך כדיון דהך חוקמתיה דר' יוסף לא קיימתא אליבא דהלכתא
 דמירי' חסדא דלקמן ק"ל לא חש קלמודא לאקשווי עליה . וה"ר דוד ז"ל
 תלמידיו תירך דלא קשיא ההוא דפ"ק כלל דשיקך חדושיה של ר' יוסף
 הוא דמתני' דקמי מחזירין בין לכות בין לחוסה מייירי בני שאינו
 מומחה דלא גמיר ולא סביר וטעה דכ"כ חוזר שאינו כדאי להטמי'
 את דיון ומתניין דכבורות מייירי במומחה ולא נקיט רשותא דדיון
 דין ואם טעה משלם כיון דלא נקיט רשותא וה"ה בני דמנין לאוקמתיה
 ההך דדן את הדיון בשאינו מומחה וקבלוהו עליה דדיון דין ומשלים
 דלמירין ליה כי קבלנך אדעתא דדייתנא ולט דין מורה הלכך כהך
 תריבוי מנין לאוקמתיה רישא דהיא דכבורות כרב יוסף דנקיט הכא
 חרס מהני גוויי ולא רבו בתלמו' להאריך ולפי שיטה זו אפשר לנו לומר
 דכולהו הך חוקמתיה דלמירי' הילכתא ניבנה ומר אמר חדא ומר אמר
 חדא ולא פליגי דר' יוסף חידש בני שאינו מומחה . דלא גמיר ולא סביר
 מחזירין את דיון ועל זה סומך הרי"ח"ק ז"ל ככבא חמיסאה כגלבותין
 ורב נחמן חרס במומחה אפי"ה דלא נקיט רשותא כל שאין גדול ממנו פטור
 משלם כלא נקיט רשותא אלל סריח"ק ז"ל כבב דאירחי ליה פירוק דר'
 יוסף ור' נחמן ולפי שיטה זו לא הוה לנו לדחות אלל סריח"ק ז"ל רוחה
 איתן מטעם אחר שהוא סביר דהך חסדא דקיימתא לן כותי"ס ז"ל ש' עולם

חדשי סנהדרין להרין ז"ל פרק אחד דיני ממונות

גשא ונתן ביד דאלו לא נשא ונתן ביד בין מומחה דלא נקיט רשותא בין מי שאינו מומחה פטור מן התשלומין והדר דינא אם אפשר להחזיר ואפי' אם א"ל להחזיר נמי מיפטרל דמומחה מכוה קא עביד וכדכתיבנא גליית כוה דינא דגרמי ובמי שאינו מומחה לאו כלום קא עביד וכדנפקא לן מתאוקמותא דרב יוסף . וכבר כתב הר"ף ז"ל בכבא חמישאה ודוקח הוא לומר שלא יועיל נטיית רשות אלא דוקא בשנשא ונתן ביד שלא יהיה דינו חוזר שאלו לא נשא ונתן ביד אפילו מי שאינו מומחה נמי חוזר . לפיכך פירשו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דבי אחר ר"ח כאלן שנשא ונתן ביד כו' לא היי טעמא משום הפסד בעל דין כמו שסובר הר"ף ז"ל אלא ס' לרב חסדא דטעם בשקול הדעת מתקיי' הדיון אלא דל' מכיון שלא עשו מעשה מן הדיון ולא הכעילו דינין שמחזירין אותו אבל כשעשו בו מעשה יפה כח הדיון כשלא טעה בדבר משנה ואין מחזירין אותו ואע"ג כאלן חסד

עב זכות גרידתא

לשם אדם . אי נמי כרוכת גופי' וכגון איכא דלית לי' גואל הדם : **בגון** טעמא שלא כדרכה . פי' והיו דבר שאין הנדוקים מודים בו וקשה דהא אמרינן באריות (דף) שהנדוקים מודים בשלא כדרכה דמשכני אשה כפיב . וי"ל בהערהא כשלא כדרכה קא אמרינן שאין הנדוקים מודים בה שאע"פ וישים מודים בהערהא כדכרסא דמקורה הערה כתיב מ"ח בהערהא שלא כדרכה לא מודו כדאיתא התם . א"כ איכא למימר דכדנפקא דכדנפקא לא מודו בשלא כדרכה דהא כתיב ואל אשת עמימד לא אתן שכנתך לדור . וכי אמרי' באריות משכני אשה כתיב באשת כוה קא אמרינן דלא כתיב לדור :

הכל ואפילו

דדייקטן הכי לאו מחזירין דאמרי' דדיני נפשות הכל מלמדן זכות ואין הכל מלמדן חובה והא מקא מסביריהו דרבנן דסבירי דעד לא יענה בין לזכות בין לחובה משום דקרא דדיני נפשות כתיב ואין לומר דכיון דרבנן ס' ל' דאין מלמדן עליו זכות דדיני נפשות הכל דדיני ממונות אין מלמדן לא זכות ולא חובה . דהא עיקר טעמיהו דאין מלמדן זכות הוא משום דמחוי כנוגע בעדות דהוא סברא בלמוד דמקרא לא אחי כפוס פשטיה אלא שלא יענה לחובה כדכתיב למות ומפרישי לה לקרא דלמות לא קאי אעד אלא אחר . הילכך אע"ג דשמעין לה לרבנן דבעידי נפשות לזכות הן נוגעין בעדות דחיישינן שמא העידו שקר ורוגזים להסך כזכותו כדי שלא יגמר הדיון ע"פ ואם יוזמו יהיו פטורין לא חיישינן הך וחששא דדיני ממונות שאין נוגעין כ"כ בעדות משום חשש הומה הילכך עובין בין לזכות בין לחובה דדיני ממונות זכות וחובה שווין הן . אבל דעת הרמב"ן ז"ל דכי דיני דחיישינן דדיני נפשות משום נגיפת פ"א חיישינן דדיני ממונות ואין עובין העדים כלל לא בממונות ולא בנפשות וכמו שכתיב לקחן גבי עד נעשה דיון . ולפי שיטת זו הראשונה נריבן אלו לומר שפעד העונה דדיני נפשות איכא דר' יוסי ואליבא דרבנן דדיני ממונות אין נעשה דיון דהא ק"ל דאין עד נעשה דיון וכדנפקא לן לקמן מקרא דויהי ביום הנחילו את כבו . ואע"פ שבאחר שהגענו על הדיונין הן נמנין עמהם וכמו שפירש בסמוך מ"ח אינו נקרא דיון האילו ולא נעשה דיון מחמתו לכך . א"כ י"ש לומר דכי אמרינן לקמן שהגענו על הדיונין נמנין במנין הדיונים היינו דוקא כשהתלמידים שונים אבל כשאלו מן העדים הם העובין פשיטא שאין נמנין כי אין עד נעשה דיון וכי אמר ר' יוסי שהעד עונה לזכות היינו דוקא טיבול להגיד דעתו לפני הדיונין . ורבנן ס' ל' דמשתקין אותו מפני שנוגע בעדות . וכן עיקר דלמדר' לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אותו והיה איתא כרבנן : פתניתין דיני נפשות הכל מלמדן זכות וכו' פי' שהמלמד זכות נמנין דחיישינן והדיון נטתה בו לזכות והכי אמרינן לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלן אותו ומשיבין אותו כתיבם ואמרינן בנדר' דאינו יולא משם לעולם . והכי נמי מוכח בהא דלמרינן כשמוך אחד מן התלמידים שוכה ומת רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו דמשמעו שאלה טעם זכותו ושאר נמנה במנין המוכיח שראוין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו . ויש שסוברים שהתלמיד שנדר זכות שאינו נמנה במנין הדיונין והא דלמרינן רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו לא לטען המנין אחרו אלא שאלו זכה ומת בלומר שאלה שיש לו ללמד זכות וקודם שאלה הטעם מת אמרינן רואין אות כאלו הוא חי וחוששין שאלו היה חי היה אומר טעם זכות ויקבלוהו כל הסנהדרין ויהי פטור . וזה איתו נכון כלל דלישנא לא משמע הכי דהוה ליה למימר פטורין אותו ולא הוה ליה למימר רואין אותו כאלו הוא חי דלדבר זה יתר נטין לו כפירוש מת מכסהו חי כדלמרינן כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה . ועוד קשה לפי' זה מאי דלמרינן בנדר' ולימה אלו היה חי היה הדר ביה ואם כפי' היה שלא אמר טעם זכותו ה"ל למימר דילמא

לבעל דין ונתן ביד לאו דוקא אלא אם נשא ונתן בעל הדיון על פי הדיון והיינו דלמרינן כיון דל' פטור אתה כמו שנשא ונתן ביד דמי טעמיהו נעשה דיון כל מה שסופס לעשות בו כאלו חייבו את הוכחי שהוביאו מחנו חמון . הילכך לפי פירוש זה כשנעשה מעשה דיון אין מחזירין אותו בין שהיה הדיון חייב לשלם בין שהיה הדיון פטור כגון מומחה דנקט רשותא או קבלוה עליה אף כשנשא ונתן ביד הוא עלמו ואם לא נשא ונתן ביד הוא ענמו אף כשאינו מומחה פטור דלא דייגינן דינא דגרמי בדיון וכדכתיבנא וכהא לא איירי רב חסדא אלא דפירש דמתנייהו דתן מחזירין מיירי בשלא נעשה מעשה דיון . דדיון דפטור מן התשלומין ולא דייגינן ב' דינא דגרמי ה"ת בדיון מומחה דגרמי וסביר או טעמא הדיוטות שהן מכוונין לדון . אבל בדיון שאינו מומחה דלא גמר כלל מתוך שאינו מעוה לדון הרי הוא כמסור שהראה מעטמו שהוא חייב בדיוכא דגרמי אלא דאיכא טעמא למימר דכיון דדיניה לאו דינא ולא נשא ונתן ביד לאו כלום קא עביד ופטור אלא שאם כסף ודן והעמיד את דינו ככה מלך ושליט ככה ג' חייב בתשלומין וזהו טעמא דהיא"ף ז"ל אי כייף ודן דיון זה שאינו מומחה אפילו בשלא טעה בדינו דיני' לאו דינא אם לא קבלוה עליהו כד' אהבו דאחר שנים שרבו אין דיניהם דין אבל אם קבלוה עליהו אם לא טעה בדינו אינו יכולין לחזור בו אחר גמר דין דלא גרע משלשה רועי בקר ולא כדכתב הר"ף ז"ל דדיני' לאו דינא . ואם טעה והוא אין דינו כלום הואיל ואינו ראוי לדון ואף על גב דקבלוה עליהו לא קבלוה עליהם אלא אדעתא דדיני' להו דין מורה וכדאיתא בהדיא ברי"מ מביילתן ואפילו טעה כשקול הדעת נמי מחזירין את דינו ואפילו נשא ונתן ביד לפי שאין בדכריו שיהיו מעמידין את דינו הואיל וטעה באינו מומחה דיון אבל א"ל להחזיר את הדיון וכשא ונתן ביד חייב לשלם תדון חזיק . וכטועה בדבר משנה נמי ואמרינן דלאו כלום קא עביד אם נשא ונתן ביד חייב . והו דין מי שאינו מומחה כלל דלא גמר ולא סביר . ואם אינו מומחה אלא דגרמי ולא סביר היינו מתנייהו דדן את הדיון וכו' מה שפירש עשו ומשלם מביית וואוקומתא כפרק קמא דקבלוהו עלייה ורב חסדא אוקמה כנשא ונתן ביד וכטועה כשקול הדעת :

כללא דשמעתא

מומחה דגרמי וסביר ונקט רשותא או נמי לא נקיט רשותא אלא שקבלוהו עליהם בעלי הדיון וטעה כשקול הדעת פטורין מן התשלומין ואפילו נשא ונתן ביד והיינו הך דפרק קמא האי מאן דכבי למידין דינא וחי עמי ליפטור לינקוט רשותא מריס גלותא . והיינו נמי הך דר' יוסף דהתם אי קבלן עליהו לא תשלם . וכן כתב הר"ף ז"ל בבהי מדי כתיב קמאי דליה . ולדבריו ז"ל מחזירין את הדיון הואיל שהדין פטור מן התשלומין כדי שלא יפסיד בעל הדיון את דינו כל שאפשר להחזיר ואם א"ל יפסיד . ולדברי הרמב"ן וה"ר דוד ז"ל כל שנעשה מעשה כ"ד בין על יד הדיון בין ע"י הבע"ד אין מחזירין את הדיון וכדכתיבנא לעיל ואם טעה בדבר משנה חוזרין כל שאפשר לחזור ואפילו עשו מעשה בדיון ואם א"ל לחזור פטורין משלם . והו דברי כל המפרשים ז"ל . ואם הדיון מומחה ולא נקיט רשותא ולא קבלוה עליהו אי טעו כשקול הדעת . אם נשא ונתן ביד חייב לשלם דמזיק הוא ואינו חוזר . ואו לא נשא ונתן ביד חוזר לדברי הר"ף ז"ל כדו שלא יפסיד בעל הדיון דלאי הדיון כיון שלא נשא ונתן ביד פטור דליכיה אנטיה וכדכתיבנא כדברי רב חסדא והיינו כבא תלייתא . ולדברי הרמב"ן ז"ל כל שנעשה מעשה דיון אף על גב דלא נשא ונתן ביד חייב לשלם ואם לא נעשה מעשה דיון חוזר אף על גב דטעה כשקול הדעת . ואם טעה בדבר משנה חוזר אפילו נשא ונתן ביד ואם א"ל להחזיר או נשא ונתן ביד הדיון עלמו חייב לשלם דמזיק הוא ואי לא נשא ונתן ביד אף על פי שהבעלי דינין נשא ונתנו על פיו פטור והו דין מומחה ודין טעמא הדיוטות בדיון מומחה לרביס ככל דבר אלא דלא

לשם אדם . אי נמי כרוכת גופי' וכגון איכא דלית לי' גואל הדם : **בגון** טעמא שלא כדרכה . פי' והיו דבר שאין הנדוקים מודים בו וקשה דהא אמרינן באריות (דף) שהנדוקים מודים בשלא כדרכה דמשכני אשה כפיב . וי"ל בהערהא כשלא כדרכה קא אמרינן שאין הנדוקים מודים בה שאע"פ וישים מודים בהערהא כדכרסא דמקורה הערה כתיב מ"ח בהערהא שלא כדרכה לא מודו כדאיתא התם . א"כ איכא למימר דכדנפקא דכדנפקא לא מודו בשלא כדרכה דהא כתיב ואל אשת עמימד לא אתן שכנתך לדור . וכי אמרי' באריות משכני אשה כתיב באשת כוה קא אמרינן דלא כתיב לדור :

הכל ואפילו דדייקטן הכי לאו מחזירין דאמרי' דדיני נפשות הכל מלמדן זכות ואין הכל מלמדן חובה והא מקא מסביריהו דרבנן דסבירי דעד לא יענה בין לזכות בין לחובה משום דקרא דדיני נפשות כתיב ואין לומר דכיון דרבנן ס' ל' דאין מלמדן עליו זכות דדיני נפשות הכל דדיני ממונות אין מלמדן לא זכות ולא חובה . דהא עיקר טעמיהו דאין מלמדן זכות הוא משום דמחוי כנוגע בעדות דהוא סברא בלמוד דמקרא לא אחי כפוס פשטיה אלא שלא יענה לחובה כדכתיב למות ומפרישי לה לקרא דלמות לא קאי אעד אלא אחר . הילכך אע"ג דשמעין לה לרבנן דבעידי נפשות לזכות הן נוגעין בעדות דחיישינן שמא העידו שקר ורוגזים להסך כזכותו כדי שלא יגמר הדיון ע"פ ואם יוזמו יהיו פטורין לא חיישינן הך וחששא דדיני ממונות שאין נוגעין כ"כ בעדות משום חשש הומה הילכך עובין בין לזכות בין לחובה דדיני ממונות זכות וחובה שווין הן . אבל דעת הרמב"ן ז"ל דכי דיני דחיישינן דדיני נפשות משום נגיפת פ"א חיישינן דדיני ממונות ואין עובין העדים כלל לא בממונות ולא בנפשות וכמו שכתיב לקחן גבי עד נעשה דיון . ולפי שיטת זו הראשונה נריבן אלו לומר שפעד העונה דדיני נפשות איכא דר' יוסי ואליבא דרבנן דדיני ממונות אין נעשה דיון דהא ק"ל דאין עד נעשה דיון וכדנפקא לן לקמן מקרא דויהי ביום הנחילו את כבו . ואע"פ שבאחר שהגענו על הדיונין הן נמנין עמהם וכמו שפירש בסמוך מ"ח אינו נקרא דיון האילו ולא נעשה דיון מחמתו לכך . א"כ י"ש לומר דכי אמרינן לקמן שהגענו על הדיונין נמנין במנין הדיונים היינו דוקא כשהתלמידים שונים אבל כשאלו מן העדים הם העובין פשיטא שאין נמנין כי אין עד נעשה דיון וכי אמר ר' יוסי שהעד עונה לזכות היינו דוקא טיבול להגיד דעתו לפני הדיונין . ורבנן ס' ל' דמשתקין אותו מפני שנוגע בעדות . וכן עיקר דלמדר' לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן העדים יש לי ללמד עליו זכות משתקין אותו והיה איתא כרבנן : פתניתין דיני נפשות הכל מלמדן זכות וכו' פי' שהמלמד זכות נמנין דחיישינן והדיון נטתה בו לזכות והכי אמרינן לקמן בפרק היו בודקין אמר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות מעלן אותו ומשיבין אותו כתיבם ואמרינן בנדר' דאינו יולא משם לעולם . והכי נמי מוכח בהא דלמרינן כשמוך אחד מן התלמידים שוכה ומת רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו דמשמעו שאלה טעם זכותו ושאר נמנה במנין המוכיח שראוין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו . ויש שסוברים שהתלמיד שנדר זכות שאינו נמנה במנין הדיונין והא דלמרינן רואין אותו כאלו הוא חי ועומד במקומו לא לטען המנין אחרו אלא שאלו זכה ומת בלומר שאלה שיש לו ללמד זכות וקודם שאלה הטעם מת אמרינן רואין אות כאלו הוא חי וחוששין שאלו היה חי היה אומר טעם זכות ויקבלוהו כל הסנהדרין ויהי פטור . וזה איתו נכון כלל דלישנא לא משמע הכי דהוה ליה למימר פטורין אותו ולא הוה ליה למימר רואין אותו כאלו הוא חי דלדבר זה יתר נטין לו כפירוש מת מכסהו חי כדלמרינן כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה . ועוד קשה לפי' זה מאי דלמרינן בנדר' ולימה אלו היה חי היה הדר ביה ואם כפי' היה שלא אמר טעם זכותו ה"ל למימר דילמא

הדושי סנהדרין להר"ן ז"ל פרק אחד דיני ממונות י

לא חזו סנהדרי טעמא דידיה • הילכך נראה ברור שהכל מלמד
 זכות בדיו נפשות והן נמנין עם המוכין והוא שיהיו הנמנין מן התלמוד
 וזו משאר החכמים אבל בעדים אי אפשר לפי שאין עד נעשה דין
 וכדכתיבנא לעיל • הילכך עיקר הפירוש הוא שזכה ומת שאמר טעם
 וזומו רוחין אותו באלו היה חי נענין המנין • אבל אם אמר יש לי
 ללמד עליו זכות ולא אמר טעם וכזומו דין אחד הוא וכבר שאלו עליו כפי
 נגמר הדיו אמר אח' מן התלמודים יש לי ללמד עליו זכות וכשתק מהו
 ולנעניו נאריך בפי' • ומ"מ כי אמרינן שהם נמנין עמהם ה"מ
 כשהדיינין חולקים זה עם זה אבל כל זמן שהם מסכימים לדעת אחד אין
 התלמודים ולא שאר חכמים נמנין לבטל אותם ואף ע"פ שיהיו מרובין
 מהם לפי שהדין בפרק היו בודקין בא' מן התלמודים שאלם יש מהם נדבריו
 דאמרינן בפרק היו בודקין נפנה לב"ד להכיר אם יש מהם בדברים
 נהמנין לו משמע שהחזירה נפנה לב"ד להכיר אם יש מהם בדברים
 כשכן כולן כנגדו שאלם אי אהת אומר כן נעמיים שהתלמודים יבטלו את
 זכרי הדיינין שזרי מרובין היו מהם שהיו ג' שורות של כ"ג • וכן
 וזה אומר בדיו ממונות דכי אמרינן הכל מלמד זכות וחוכה היינו
 וקא' בותן שנתלקו הדיינין אבל בזמן שהן כולם נכסמים לדעת אחד אין
 נאמנין לטוב אדם שהרי הם כדאי שגמר הדיו על פיהם מאחד שהם
 החוקק והבורר לאומרו דין כ"ס אם קבלו אותם בעלי דיון דודאי דעתם
 קבלו כדיו זה ולא דעת אחרים לפיכך ה"א שיתבטלו הם ויגמר הדיו על
 נ"י אחרים • וכן נראה שב"ד שקבלוהו עליהם בעלי דיון אף בזמן
 שנחלקו אין הכל טובים עליהם שהרי לא קבלו אלא דעתם של אלו ורשאין
 בעלי הדיו לסרב על דעתם של אלו השובים ולברור להם דיינים אחרים
 וכדכתיבנא כריש פרק זה בורר דמני חד מן בעלי דין למימר לא דינא
 קמי' כי דינא דרב הונא אלא קמי' דינא דרב חסדא כדאיתא התם
 ופי' אמרינן הכא דכדיני ממונות שהכל מלמד זכות וחוכה היינו שדינן
 דין ואין משתקין אותו כל זמן שבעלי הדיו אין מסרבין בהם • וכן
 נראה שדין יוסטין הדיינין אינו אלא לדעת בעלי הדיו דכשקבלו עליהם
 אלו השלשה דיינין ואמר האחד אינו יודע בטלה קבלתם ושוב אין להם
 לדון ולהסיף מבח אותה קבלה אלא בקבלה אחרת ואין נריך לומר
 בשקבלו לדון בשנים שאמר ה' אינו יודע שקבלתם בטלה ואין לומר כי
 שוכסין דיינין ולא שישנו אחרים באותו הדיו : ורוא' דאמרינן
 נאחד מן התלמודים שהוא עונה ונמנה למנין הדיינין • ה"א נומר
 כן בדיו נפשות שאלם הדיון נעמו טען זכות על ענמו שיה' נמנה ככלל
 הדיינין דאע"פ דאמרינן לקמן בפרק היו בודקין שאלם אמר יש לי ללמד
 זכות על ענמי שמתעין אותו היינו נומר שמקבלין את נדבריו ואין משתקין
 אותו כדי להטיע את דעתו אף על גב דגבי עדים משתקין אותן כדאיתא
 התם אבל שיה' נמנה במנין הדיינין לא • אף על פי שהרמב"ם ז"ל
 כתב כפי' מהלכות סנהדרין שאף הוא נעמו נמנה במנין הדיינין אינו
 מהוור כלל :

דף רע"א אבל

כשעת גמר דין מלמד זכות חוזר ומלמד
 חוכה • איכא למידק ומאי טעמי' דמאן
 דפליג עלי' דרב שאינו חוזר ומלמד עליו חוכה כשעת גמר דין והאיך
 אפשר שיגמר הדיו על פיו לזכות אע"פ שחזר בו ואין דעתו מסכמת אלא
 זכרה • וי"ל דסבירא ליה לחאן דפליג עלי' דרב דכי היכי דאלם יא
 מנ"י וכלי' ואח"כ רמו כולם טעם אחד לחוכה שאין מחזירין אותו
 וכדלפיכך מוכין ובודקין אל תהונו ה"כ נומה בכל אחד ואחד מהב"ד
 כדיון סנהדה על פי דין זה ה"א לחזור ולטעון עליו חוכה אלא כ"כ טעה
 דבר שהלדוקים מודים בו דה"כ נמי הדרי בהו כולהו ב"ד חוכות
 לחוכה ומשום האי טעמא היו כותבין דברי המוכין כדי שלא יוכל לחזור
 ולומר טעמי' דבר שהלדוקים מודים בו לחאן דסבירא דאינו יכול
 לחזור בו וחליבא דרב היו כותבין דברי המוכין כדי שלא יאמרו שנים
 טעם אחד משני מקראות : דראין אותו • כאלו הוא חי וטומד
 בתוקמו • הא פירושא לעיל דנמנה במנין התלמודים ואיכא למידק
 וה"כ אי שנים עשר מחייבין ואח' עשר מוכין הרי הוא זכאי אפילו
 בלא האי תלמוד ולהטיעו לרעה בעיני שנים וז"ל לומר אם שנים עשר
 מוכין ואח' עשר מחייבין דהו זכאי • ואיכא למימר דמשכחת לה כגון
 דאחד עשר מחייבין וי"ל מוכין ואחד אחד אינו יודע ומוסיפין עוד
 שנים ואלו השנים בחלקן א' מוכה וא' מחייב וזו זה התלמוד וזכה •
 אי נמי כשה' אחד עשר מוכין ואחד עשר מחייבין ואמר האחד אינו
 יודע קדם זה התלמוד וזכה הרי נעשה ההפך על פיו ואין נריבין
 להוסיף שאין לומר שמכין שאמר אינו יודע הרי אמרו יוסטין דיינין
 ואין מוסיפין פחות משנים שאמר שקדם ויזכה זה מאלו קודם שהוסיפו
 הדיינין כבר נגמר דיו לזכות ואין לדיבין לתוספות • א"כ כגון שזכה
 בשעת משא ומתן קודם שנגמר הדבר ביניהם ולכסוף כשירדו למנין
 מלאו א"ל מוכין וי"ל מחייבין ואח' אמר אינו יודע ומלאו שהוא זכאי
 על פי אותו תלמוד : מוכה מקדש את הראוי לו • פי' ואע"פ

הרושי סנהדרין להרין ז"ל פרק אחר דיני ממונות

את כנין לפסול מחילת דין בליגה וסומא כסאר בהכשרו :
ורבי מאיר האי ביום הנחילו את כנין מלי עביר ליה מיבעי לי וכו' . פי' כיון דר"מ אית ליה היקויסא דריבוי לנגעים וליגה פסולה אפילו לבתר דין ביום הנחילו מלי עביר לי' ותתקן דיעק קרא אתא אפין עד נעשה דין כלומר אפין עושין דין בחלות אלא ביום אבל בליגה לעולם אין עושין ואפילו למחר שהוא יום כשר לדין לפי שכבר נעשו עדים בתחילת בליגה שלא היו ראויין לדון שוב אין נעשין דיינין לעולם בדבר זה דאין עד נעשה דין . וא"ת א"כ לרבנן דחוקמי האי ביום הנחילו לתחילת דין אין עד נעשה דין מנא להו . ומירן הרמב"ן ז"ל דנפקא להו מדרשא דעד לא יענה בכפס שם אינו עונה . כ"ס שאינו נעשה דין דהא סברי רבנן דאינו עונה בין לכות בין לחובה וסובר הרב ז"ל דבדיני ממונות נמי אינו עונה כלל דכיון דאפילו לכות בדניי נפשות אינו עונה ה"ה לדיני ממונות דמהאי טעמא דפסי' רבנן דאינו עונה משום דהוי גונג בעדות כנפשות הכי נמי הוי גונג בעדות בדניי ממונות . ולפי השיטה האחרת שכתבנו למעלה שהכל מודים בדניי ממונות בין לר' וסו' ורבנן שהעד עונה בין לכות בין לחובה אין עד נעשה דין מנא לי' לרבנן דפליגי עלי' דר"מ איכא למימר דבולה שמעמא מהכא שהתורה אמרה ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בליגה מפני שהליגה פסולה לדין והפסול האלו נמשך אף למחר מפני שהן עדים ואין נעשין דיינין הרי למדת שהליגה פסולה לדין ואפין עד נעשה דין . ובר"מ ה"ה אפשר ליה למדרש קרא הכי לדודיה לא אנטריך לפסול לילה לדין דהא נפקא לן מהיקויסא דריבוי לנגעים אלא אינטרכא לי' דאין עד נעשה דין . וא"ת דהכא משמע דכ"ע אית להו דאין עד נעשה דין ואלו כ"ס האשה שמתחלתה (ד' פ"ג ז' א) אמרינן דעד נעשה דין גבי שלשה שיסבנו לקיים את השטר . וי"ל דככל מירי דמנטריך עדות דאורייתא בין בדניי ממונות בין בדניי נפשות אין עד נעשה דין ואפ"ה תם גבי קיום שטרות דהוי מדרבנן אמרינן עד נעשה דין דמדאורייתא עדים החתומי על השטר נעשה כמי שנקדקע עדותן בכית דין :

דף לה ע"א אשרו דין שמתחן את דיני . וז"ל וז"ל אימא אפילו כדניי ממונות ואלו אפ"ה דניי ממונות דנין ביום וגומרין בו ביום ז"ל דקרא כנפשות מירי דכתיב לעיל מיני' ידוכם דמים מלאו : אשרו חבורין ולא חומין . פי' רש"י ז"ל סוקקין לתובע תחילה כגון שחובט לדין שהלוחו ואינו משלם וזה שוטפו משכונ היה לי בידך ונתקלקל לו נכסו נוקקין בית דין תחלה לתובע עד סיומו ממוני בידו ואח"כ נוקקין לדין המשכונ . והקשו עליו דהפסדי טרפחא למי לי לאטרוריו ב"ד מירי ומיני למה מטרורין והלא מוטב שישינו ב"ד מתחלה אם המלוה חייב ללוה מחמת הפסד משכונו ואם אותו הפסד סוה כנגד החוב יא' זה הוא ולא יא' ב"ד לריבין לטרור כלום ואם החוב מרובה ישלם הלוה מה שהחוב מרובה ויתר על הפסד משכונו והאחר יעבד כידו דמני הפסד המשכונ . לפיכך פי' רש"י הלוי ז"ל דהאי נוקקין לתובע תחלה לא לנכותו לתחלה קודם שימטו ב"ד דברי חבירו אלא לזקק בעלמא קאמר דלכתחלה נוקקין לתובע לשחוט דבריו ולקבל עדותו ולעין כדניו ואח"כ מעיינן בדניו של כתבט ופעמים נוקקין לכתבט הכי דויליה נכסיה וינעו לו נוק מזה וכדאימא כפרק שור שנגח את הפרה (ד' פ"ג ז' א) ובתוספות ז"ל פירשו דלא מירי במלוה ולוה אלא כשטען הטוען מזה מחמת חבלות והגטען טען שיש משכונ בידו וכבי ה"ג יגבו ב"ד המנה תחלה משום דאין נותנין זמן לחבלות ופעמים נוקקין לכתבט תחילה הכי דויליה נכסיה כלומר שהנכתב ינטרך למחור קרקע פפרעטו אם לא ידיונו ב"ד בחזרת המשכונ . וכבר כתבנו דעת הראב"ד ז"ל בפרק שור שנגח בס"ד :

ומה עבודה שהיא דוחה את השבת . פי' לעבודת נכור דהיינו תמלידן ומוספין קבורת מת מנוה דוחה אותה מולאחותיו . ואע"ג דעבודת פסח הוי קרבן יחיד עבודת נכור מקרי כיון שהוא דוחה את השבת בתמלידן ומוספין :
ע"ב שבת שנרחית מפני עבודה אינו דין שיהא מת מנוה דוחה אותה ואיכא למירדק מדיכא קא חיייתת לה מעבודה . וימא דרו' לבא תן הדין להיות כדנודן מה עבודה אינה דוחה אותה מת מנוה . אלא כשב ואל תעשה אף מת מנוה לא ידחה שבת אלא כשב ואל תעשה . כראש לי כל היכא דמייפקר ק"ו לא אמרינן דיו . ועוד כ"ל דק"ו אלים הוא ונכנסה הפירכה בתוך הק"ו ולאחר ומה העבודה החמורה שדוחה את השבת כביטול עשה אס"ה אשכחן חומרא ימירה כמת מנוה שדוחה אותה ואף ע"פ שאין אותה הדחיה אלא כשב ואל תעשה שבת הקל שנדחה מפני עבודה אינו דין שיהא כדחה ג"כ מפני מת מנוה שהוא חמור מן העבודה :

יבול יטמא אחרת לא יטמא . פי' רש"י ז"ל דבכחן גדול וכיר ההולך לשחוט את פסחו איירינן כדאית' ונעשה

בספרי ודורשינן ומוספינן דמעיקרא דרשינן מלאכיו שאם היה צורך שאינו מטמא לאכיו אבל מטמא הוא לכת זבחה ומלאכו דרשינן שאם היה כהן וכיר . שהיא מטמא לכת זבחה ומלאכו דרשינן שאם היה כה"ג וכיר ההולך לשחוט את פסחו ומלוא את כנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא משום מנות טומאת קרובים אחרת לא יטמא מהדבר פשוט שאין כה"ג וכיר מטמא לקרובים . ואיכא למירדק דבוכיחם פרק טבול יום (ד' פ"ט א') מוכיחין מהך דרשא דולאחותו אפין עשה של טומאת קרובים דוחה שחיטת פסח דאמרינן תם מעשה ביוסף העבדן שמתה אשתו ערב הפסח ולא רבה למטא לה וטמאהו אחיו הכהנים בעל כרחו . מיתיבי ולאחותו מה ת"ל הרי סבי' הולך לשחוט את פסחו ושמע שמת לו מת יכול יטמא לו וכו' אלא אפין עשה של טומאת קרובים דוחה את הפסח ואחיה טמאהו ליוסף ככהן ואם כפי' רש"י ז"ל דהך דרשא דולאחותו מירי כה"ג וכיר מלי קושיא דכי אמרינן לא יטמא היינו דוקא כה"ג וכיר שאינו מטמאין לקרובים אבל ככהן הדיוט המתמא לקרובים אימא לך דעשה דטומאת קרובים דוחה את הפסח . ומירדק דשפיר מוכיחין מהך שאין עשה של טומאת קרובים דוחה את שחיטת הפסח דאי ס"ד דחיי לא הוה גירך רחמנא למיכתב ולאחותו להעיר כ"ג וכיר ההולך לשחוט את פסחו ולמול אח כנו שיטמאהו למת מנוה דלאשמועינן שכחן גדול וכיר מטמאין למת מנוה חלואיו שעינין ליה ולאשמיטין שמת מנוה דוחה קרבן פסח ק"ו הוא ומה טומאת קרובים הקלה דוחה עשה דפסח מת מנוה לא כ"ס שהרי כ"ג וכיר שאינו מטמאין לקרובים טמאין למת מנוה א"כ ולאחותו דכתב רחמנא ז"ל ש"מ דטומאת קרובים אינו דוחה עשה דפסח ומ"ה אינטרך קרא דמת מנוה דוחה עשה דפסח ומיילא א"כ"ס שיש כהן כרת . כך מירדק כסר הרב ר' יצחק בר אבא ז"ל . וכן עקר וכו' . אבל מ"מ דהרשב"ה שדרש רש"י ז"ל מלאכיו ולאחיו ולאחותו אינה נדרשת כן בנייר בפרק כ"ג (ד' פ"ט א') ולא בפרק טבול יום (ד' פ"ט א') דהתם אמר' דמלאכיו ואמו דרשינן כיר ומלאכיו כ"ג וכיר ומולאחותו היה הולך לשחוט את פסחו וכו' ולא דרשינן מלאכו מירי ואמרינן תם טעמא משום דאכיו ואמו לרבי לפי שיש בלכיו מה שאין בלכמו ויש בלכמו מה שאין בלכיו יש בלכיו שמתייחס אחריו מה שאין בלכמו יש בלכמו שהיא ודאי מה שאין כן בלכב שאינו אלא חוקה . ואיטו זו עקר דלא לנטרינא למירדק כהן וכיר שהרי כהן הדיוט מטמא הוא לקרובים . וי"ת דמלי דרשינן מולאחותו מי שהולך לשחוט את פסחו וכו' לאו כ"ג וכיר אתה אלא הוא למת מנוה ומלי דאמרינן בגמרא אחרת לא יטמא פסח אבל מטמא לן דלא דחי עשה דטומאת קרובים עבודת פסח ומיילא שהוא עשה שיש בו כרת . ועוד דהתם פרק טבול יום חתרינן דהואו מעשה דיוסף על הכהן היה קודם חלות ומ"ה טמאהו שלא הניע זמן שחיטת הפסח והא דמוכיחין מלאחותו דאין עשה דטומאת קרובים דוחה פסח ומיילא מירי לאחר חלות שכבר חל עליו חיוב שחיטת הפסח ואינו בדין שדחה מנוה שחתיל בה דהיינו זמן שחיטת הפסח כשביל טומאת קרובי שלא החיל בה ודמי לשוקב במנוה שטעור מן המנוה :

דף ל"ע"א לאתענה על ריב . פי' אין האזהרה על הקטן שלא יענה אחר הגדול כדון אלא עיקר האזהרה היא על הגדול שלא יתחיל ויאמר דעמו תחילה כי שמה יפתח בחובות הגדול ושאר דייני הסנהדרין הקטנים ממנו לכבוד המופלג שבב"ד שפתח לחיוב לא יוכלו לחלק עמו כדכונס להפק בזכות הגדול לפיכך ראוי שיחילו מן הגד כי שמה לאחר שישמע המופלג הטענות שטענו הראשונים לכות הגדול יחזור ויסיק בזכותו . אף על פי שבראשונה הייה כוונתו לחובה ומיאו אם רבה הקטן לענות ולחלוק על הגדול הרשות בידו . וכן כתב ה"ד דור ז"ל : ויאמר דור' לאכשו גרו איש חרבו . וז"ל וזה אחרת בתגילה פרק קמח וכי דנין לדיני נפשות בליגה . ומשי מורד בתלכות הוי ולא לירך למדיני' והכל אמרינן דתגרו איש חרבו על סדר הדין שהתחילו בו מן הגד . י"ל דודאי האקקו לדינו מתחילה אם היה בדין מורד בתלכות מפני שאלו לאכיגיל אחר לה שכבר דניוהו שר' מורד בתלכות ומו' לא לירך למדיני' אם הוא חייב מיתה אם לאו . שהמלך דן אותו כדעמו בין ביום בין בליגה שאין אומרים בדין התלכות שאין דנין בליגה וכן אמרו בירושלמי כבר בגמרא דניו מבשר דיוס : הנהררות והרשומאור האב וכו' והרב ותלמידו מניין להם שנים . כך הוא עיקר גרסת הספרים . וטעמא דמילתא שבהוראה אין לירך מנין שחפילו אח' מומחה הוא כשר לאין לירך המנין אלא במקום התחלוקות כגון שני תלמידי חכמים שאין בהכחה שאלוקים ואין שום בניני התלמידים שהגדול מתנין התלמיד' הולכים אחריו ואין וכו' מנין אותם כשנים שהוראה כשרה בקרובים כמו ברחוקים . אבל בדבר שפירך מנין ען התורה כדניי ממונות ונעשה

חידוש סנהדרין להר"ן ז"ל פרק אחד דיני ממונות ית

ונפסית ואיך אינו נכנה בשביל הסכרה שלמד מרבו וכן ראוי וכשחמרו למענה סאח' מן התלמידים עונה ונמנה מן התנין לא אמרו אלל כסיס לו סכרה מעלמו כגון רב כהנא ורב אשי וכ"ס האבא ובנו סין ופסולין לדון פא"ח שימנה האב ובנו בדיני ממונות . והממה מהרמב"ם שכתב בפרק י"א מה' סנהדרין שדיני ממונות והטוהרות והטומאות אב ובנו הרב ותלמידו ומנין חזון פנינים בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין אין גומרין דיון בקרובים . וליתא דלא גרסינן דיני ממונות עם הטוהרות והטומאות . וכן כתב רש"י ז"ל בפירושו וכן עיקר :

ע"ב הכל לאתויי מאי . פי' ודאי אע"ג דלא תנא במתני' הכל הוא משתמע מניה גזנא חרא דכשר לדיני ממונות ופסול לדיני נפשות משום פסול יחס הדיינו תללים דלחון משיאין לכהונה דכשרין לדיני ממונות ופסולין לדיני נפשות ובזמן שכן הכל לאתויי מאי ומתוך לאתויי ממור . ואל"ת ליתא הכל לאתויי זקן וסריס דכשר לממונות ופסול לנפשות . י"ל הכל לא מרבה אלל כגזנא דמתניתין דהוי פסולי יוחסין וכדמסיק בספרא המשיאין לכפונה ומה' מרכיבין מהכל גר או ממור . ככ"ל :

הא תנינא חרא זימנא . תמוסא לי ובמה דנין מיתני הכא במתניתין דפירקן דמתנין להו כריס מבילתן דיני ממונות בשלשה דיני נפשות ככ"ג דיני ממונות הטייה ע"פ א' בין לזכות בין לחובה ודיני נפשות ע"פ א' לזכות וע"פ שנים לחובה אלל מאי אית לך למימר דתנא כולהו דינא דאיכא בין דיני ממונות לנפשות קא מני הכא אע"ג דתנא מינייהו גריס מבילתן הכא בני תני ממור אע"ג דתנוסו התם בפרק בא סימן (ד' ע"א) דכשר לממונות כהוא הכא דכשר עיקר והתם אגב גרמא . ויכאלי דאין כ"ג אלל דעיקר פרכין אמאי אילגטריך רב יהודה לפרושי קרי זימני לאתויי ממור . ליתא ליה בחד דוכתא ומישתמע אידך מהבדיה . מיתנין לו דרב יהודה לא פירש דינו מרי זימני אלל חד לאתויי ממור וחד לאתויי גר . וילגך מתניתין דהתם לא מיימרה כלל כדקס"ד דבחד דוכתא לאתויי ממור ובאידך לאתויי גר ונרכי . ככ"ל :

חד לאתויי גר . מהכל משמע דגר כשר לדיני ממונות . ואלו בפרק מגלות חלינה אמרינן דגר דן את חבירו גר שמינו כשר לדון בני ישראל . ורש"י ז"ל תירץ דגר אע"פ שאין אמו מישראל כשר לדיני ממונות אבל כשאמו מישראל אפילו בדיני נפשות כשר והכי אמרינן גר דן את חבירו גר בדיני נפשות קאמרין . ואל"ת והא אמרינן במסכת סוטה (ד' ע"א) גני אנריסא של הלך אמרו אל תמירא אחינו אתה באותה שעה בתחובי שגליהם של ישראל בליה משמע דלא קרינא ביה מקרב אחיך . ורש"י ע"פ שיהיה אמו מישראל וכמו שפי' רש"י ז"ל סם כבר נשמר רש"י ז"ל סם מהו ופיר' שפסני סיהי אביו מתפשטת עבדים גבי מלכות ולא מילתא . ומ"מ אינו ממור דמשום זילותא לא היא מתחייבים בליה . ויש לתרץ ולומר דגבי מלכות לא קרינא ביה מקרב אחיך עד שיהא אביו מישראל והכי אמרינן בתוספתא אין עמודין מלך אלל א"כ היה נסוי לכהונה לפיכך אנריסא לא הי' כשר למלכות אע"פ שאמו מישראל מאחר סיהי אביו מתפשטת עבדים ואע"ג דק"ל כותבי ועבד הכא על בת ישראל הולד כשר מ"מ פגום מיהא הוי לכהונה כדאיתא ביבמות . ומן הטעם היה הגר פסול למלכות אע"פ שאמו מישראל שאחר סיהיה הוראת מכותי פגום הוא לכהונה אבל כשהוא בן גר וגירות סיהיה הוראתו ולידתו בקדושה וא"ל בן גר ובת ישראל לא הן גירות וישראל נראין הדברים שהוא כשר אף למלכות סהרי משיא לכהונה . אלל מ"מ כבן גר וגירות אע"פ שהוראתו ולידתו בקדושה לא משמע להכשירו דלא מקרי מקרב אחיך כיון שאין בן גר ישראל אלל בן גירות ואביו מישראל פשיטא דכשר דהא אכשלוס היה בן עטמה בת תלמי מלך גשור ולא היו פוסלין אותו למלכות מפני כך . מיהו בשאר משימות דשרותא דמתא כיון שאמו מישראל כשר הוא למינני . וטעמא דמילתא דתרי קראי כתיבי גבי מלך כתיב מקרב אחיך תשים עליך מלך דמשמע אחיך מתא אלל גבי שאר משימות כתיב לא תוכל לתת עיך איס ככרי אשר לא אחיך הוא דמשמע דלא תיפסיל אלל כשהוא ככרי מתא שאין אמו מישראל . ואלו דמורינן בפרק החולין (ד' ע"ב ע"ג) כיון דאמו מישראל מקרב אחיך

קרינא ביה לאו דוקא . דהתם מקרא דאשר לא אחיך הוא נפקא . ועדיין אין שיטה זו מחוברת לד"ך אפשר דאמו מישראל כשר לסנהדרין ולדון דיני נפשות ולא יהיו כשרין לחלינה דאמרינן התם כרם מנות חלינה (ד' ק"ע"א) דאין כשרין דיני חלינה עד שיהא אביו ואמו מישראל . ועוד קשה כי לפי רש"י ז"ל גר דן את חבירו גר בדיני נפשות ודאי דינו של גר הוא ככ"ג דלא גרע משור הנסקל וכ"ל של פ"ג בעינן שיהי' מנוקה ומיוחס וכדאמרינן כהדיא בגמרא משום דאין הכל כשרין . וכ"ג חלא מילתא הוא כלומר שכל שהוא בעשרים ושלשה בעינן שיהיו כשרים וא"כ אם שור הנסקל בעינן כ"ג וכשרין ומיוחסין כ"ג גר דבעינן כ"ג וכשרין ומיוחסין וזה בדור כך קשה ה"ר דוד ז"ל ולי נראה דלי משום הא לא איתא דלעולם איתא דכל כ"ג מבי ישראל בעינן מיוחסים ואפילו במיתת השור דכתיבת העלים כך מיתת השור מיהו אפשר שיהיו כל ה"ד של כ"ג מגרים ודין דיני נפשות את המבויס גר וככה ג' אחר גר דן את חבירו גר דיני נפשות וזה נכון לפי שטתו של רש"י ז"ל . אלל ה"ר דוד ז"ל לקח דרך חסרת לפי שטתו של רש"י ז"ל ואמר דכי אמרינן גר דן את חבירו גר היינו לפנותו דיון קבוע בדיני ממונות על הגרים וכי אמרינן בגמרא דגר כשר לדיני ממונות של בני ישראל היינו דוקא באקרואי וכדיעב' ואם דן דינו דין אלל למנות דיון קבוע לא משום דבעינן מקרב אחיך . ואם אמו מישראל מקרב אחיך קרינא לו ומותר למנותו דיון בדיני ממונות של ישראל . הילכך בעינן דינו של גר איכא שלשה דינין . גר כשר לדון את חבירו גר ולהיות קבוע בדיני ממונות כגרים . ולדון ישראל באקרואי דינו דין . ואם אמו מישראל כשר להיות דיון קבוע מבני ישראל ולכל שאר מינויי העיר . אלל למלכות ולסנהדרין ולחלינה בעינן סיהי אביו ואמו מישראל וכן הסכים ה"ר דוד ז"ל . אלל שיטת הרי"ף ז"ל דכי מכשרינן בגמרא גר לדיני ממונות היינו כשאמו מישראל וה"ל כלל שאר שריותא דמתא אלל אין אמו מישראל לא והיא דגר דן את חבירו גר מייירי בדיני ממונות . ובדיני נפשות ולחלינה ולמלך בעינן אביו ואמו מישראל . וכן דעת ר' אחא משבא גאון ז"ל . וכן פסק הרשב"א ז"ל ביבמות . ואל"ת א"כ גר שאין אמו מישראל פסול לדיני ממונות א"כ כי אמרינן יש כשר להטיר וזין כשר לדון ליתא לאתויי גר כשר להטי' ואינו כשר לדון דגר ודוי כשר הוא להטיר כדאיתא בהחובל דף פ"ח . ואיכא למימר דהואיל דסם גר כשר לדון כשאמו מישראל או לדון את חבירו גר לא אמרינן ביה שארי כשר לדון :

רף לוע"ב דין ארבע מיתות לא בטלו . פי' אע"פ שלא התרו בו ואין סם עדים דהא הך עובדא דר' שמעון בן שטח לא היה סם התראה ולא עדים :

הטא אחרינא היה גביה . פי' ורש"י דמשום תפלת ר' שמעון נעשם שאין כל המתחייב מיתה נעשם בדין ארבע מיתות שיש רשע מאריך והשכנגע משום תפלתו . היה בדין שיעשם בליתא מיתה לא סיהיה בו חטא אחר לדון משמים כחמורה כיון שנאחייב אמו מיתה בשביל ר' שמעון : **מאימר** בדיני נפשות הוא דלא הוא בדיני ממונות אמרינן בתנא כר' אחא לכאורה משמע מהכא דר' אחא בדיני ממונות דוקא קאמר ולא בדיני נפשות לדמוקמינן למתני' כר' אחא . וקשה דבפרק שבועות העדות דף ל"ג משמע דרב אחא בדיני נפשות גמי קאמר דאמרינן התם דשבוע' העדות אינה נהגת אלל בדיני ממונ' מדכתיב או ראה או ידע עדות המתקיימת ראיה בלא ידיעה וידיעה בלא ראיה ולא משכחת לה אלל בדיני ממונות ומקסי' התם דאי אית לך דר' אחא אפילו בדיני נפשות משכחת לה ידיעה בלא ראיה דהיינו חמות' אלמא דרב אחא אפילו בדיני נפשות קאמר . וי"ל דאין הכי נמי דרב אחא בין בדיני ממונות ובין בדיני נפשות אחר כי הויא דשבועות מיהו השתא דקס"ד דהני גוויי ודיני דאימינן לפדום הוו דוקא בדיני נפשות ולא בדיני ממונות הוי כרבינן לדחוקה למתני' ולאוקמה כר' אחא ולמימר דדוקא בממונות אחר ולא בנפשות אלל לכשר דמסקינן בגמרא דהני גוויי דמתניתין בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות איתכח דקתיב במתניתין עד מפי עד דפסיל לתרווייהו הדרי' לחוקמא לתתיבן אפילו כרעבן וסדרי' לפסולא דמילתא דרב אחא בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות קאמר :

סליק פרק אחד דיני ממונות